

Depiction of Health

2016; 7(2): 25-31

<http://dohweb.tbzmed.ac.ir>

A Survey of Knowledge and Attitudes of Directors in Educational Hospitals of Tabriz University of Medical Sciences about Strategic Planning

Masoumeh Gholizadeh¹, Ali Janati², Mohammad Asghari-Jafarabadi³
Farshid Hadion⁴, Abdollah Salehi⁵, Mohammad-Farough Khosravi⁶

Article Info:

Article History:

Received: 2016/04/24

Accepted: 2016/06/19

Published: 2016/09/20

Keywords:

- Knowledge
- Attitudes
- Director
- Teaching Hospital
- Strategic Planning

Abstract

Background and objectives: This study aimed to assess the knowledge and attitudes of managers of hospitals in Tabriz University of Medical Sciences in the field of strategic planning that was done in 2013. The complexity of the changing environment and needs of the society requires strategic thinking, planning and strategic action. The current study explored this issue in teaching hospitals as the key bottlenecks of the health system.

Material and Methods: This was an analytical cross-sectional study. Study population included 57 individuals selected by census method that 39 accepted to participate in the study. Data collection was done by questionnaire and data were analyzed using ANOVA, Pearson correlation, independent T-test and post hoc Tukey test.

Results: Managers' awareness about developing strategic planning and their attitude towards the developing and implementing strategic planning were good and positive. Between knowledge and attitudes and between knowledge and management training records in management and strategic planning of managers was a direct and significant relationship. Educated managers compared to managers who were educated in other disciplines and managers with master degree compared to managers with a bachelor's degree often had more awareness of how strategic planning are developed and implemented.

Conclusion: Average awareness of manager about strategic planning along with positive attitude towards the developing and implementing strategic planning and understanding importance of it indicates the need for combined strategies to increase their awareness. Service training for management and strategic planning has an important role in raising managers' awareness in this field. Also, the fact that educated managers in the field of management are often more aware in the developing and implementing strategic planning reflects the importance of employing experts in managerial post and developing strategic planning.

Citation: Gholizadeh M, Janati A, Asghari-Jafarabadi M, Hadion F, Salehi A, Khosravi MF. A Survey of Knowledge and Attitudes of Directors in Educational Hospitals of Tabriz University of Medical Sciences about Strategic Planning. *Depiction of Health* 2016; 7(2): 25-31.

1. PhD Candidate in Health Services Management, Department of Health Management and Economics. School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Tabriz Health Services Management, School of Management and Medical Informatics, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
3. Associate Professor of Medical Education Research Center, Faculty of Health, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
4. B.Sc. Health Services Management, School of Management and Medical Informatics, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
5. M.Sc. student of health services management, department of health services management, school of management and medical information, Tabriz University of medical sciences, Tabriz, Iran.
6. M.Sc. student of health services management, department of health services management, school of management and medical information, Tabriz University of medical sciences, Tabriz, Iran. (Email: khosravi.mohammad1@yahoo.com)

© 2016 The Author(s). This work as an open access article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>). Non-commercial uses of the work is permitted, as long as the original authors and source are properly cited.

بررسی آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی-درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه ریزی استراتژیک

معصومه قلی زاده^۱، علی جنتی^۲، محمد اصغری جعفرآبادی^۳، فرشید هادیون^۴، عبدالله صالحی^۵، محمد فاروق خسروی^{۶*}

چکیده

زمینه: پژوهش حاضر با هدف بررسی آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی-درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه ریزی استراتژیک در سال ۱۳۹۰ انجام گرفت. پیچیدگی محیط های متغیر و دگرگونی نیازهای جوامع، در ابتدا مستلزم تفکری استراتژیک و سپس برنامه ریزی و اقدامی استراتژیک است. پژوهش حاضر این مهم را در یکی از گلوگاه های کلیدی نظام سلامت، یعنی بیمارستان های آموزشی و درمانی مورد کنکاش قرار داده است.

روش کار: این مطالعه از نوع مقطعی-توصیفی-تحلیلی است. جامعه پژوهش شامل ۵۷ نفر بود که به روش سرشماری انتخاب شدند و از این تعداد ۳۹ نفر حاضر به همکاری شدند. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه جمع آوری و برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و آزمون های آماری آنالیز واریانس، همبستگی پیرسون، آزمون T مستقل و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد.

یافته ها: میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین برنامه استراتژیک در حد خوبی بوده و نگرش آنها نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک مثبت می باشد. بین آگاهی و نگرش مدیران و همچنین بین آگاهی و سوابق آموزش ضمن خدمت مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد. مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی در مقایسه با مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها نیز مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در مقایسه با مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس اغلب آگاهی بیشتری از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند.

نتیجه گیری: میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک در حد متوسط بوده که با توجه به نگرش مثبت مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و درک اهمیت این نوع برنامه توسط آنان، زمینه لازم برای ارتقاء آگاهی مدیران در این زمینه فراهم می باشد. آموزش ضمن خدمت در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک، نقش بسزایی در افزایش آگاهی مدیران در این زمینه داشته است. با توجه به اینکه مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی، اغلب آگاهی بیشتری در زمینه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک داشتند، این امر بیانگر اهمیت به کارگیری افراد متخصص در منصب های مدیریتی و تدوین برنامه استراتژیک می باشد.

کلیدواژه ها: آگاهی، نگرش، مدیر، مرکز آموزشی-درمانی، برنامه استراتژیک

قلی زاده م، جنتی ع، اصغری جعفرآبادی م، هادیون ف، صالحی ع، خسروی م.ف. بررسی آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی-درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه ریزی استراتژیک. تصویر سلامت ۱۳۹۵؛ ۷(۲): ۳۱-۲۵.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، گروه مدیریت و اقتصاد بهداشت دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۲. دانشیار مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
۳. دکتری تخصصی آمار زیستی، گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
۴. کارشناس مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، گروه آموزشی مدیریت اطلاع رسانی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
۵. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، گروه آموزشی مدیریت اطلاع رسانی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
۶. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، گروه آموزشی مدیریت اطلاع رسانی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی پزشکی تبریز، تبریز، ایران. (Email: khosravi.mohammad1@yahoo.com)

مقدمه

فقدان مدیران شایسته و آگاه را از عوامل مهم عدم موفقیت برنامه ریزی استراتژیک معرفی می کند (۹).

مطالعه دیگری تحت عنوان «ارزیابی تطبیقی پروژه های مدیریت استراتژیک در سازمان های ایرانی» صورت گرفته نشان می دهد که هرچه متخصصان شامل مدیران میانی و مشاوران نسبت به مفاهیم تخصصی و شیوه های به کارگیری ابزارهای مدیریتی و قوف بیشتری داشته باشند، حضور ایشان اثربخش تر است. این مطالعه در مورد نحوه نگرش مدیران بیان می کند که عدم اختصاص وقت کافی به برنامه ریزی استراتژیک از سوی مدیران می تواند ناشی از عدم درک صحیح آن ها از لزوم برنامه ریزی استراتژیک باشد (۱۰).

برنامه ریزی استراتژیک چهارچوبی برای بهبود و بازسازی برنامه ها، همکاری ها، مدیریت، ارتباط داخلی بین کارکنان، کنترل فعالیت ها و ارزشیابی پیشرفت سازمان ارائه می دهد (۱۱). صرف نظر از اندازه سازمان، برنامه ریزی استراتژیک شالوده ای را فراهم می سازد که فعالیت های سازمانی را به یکدیگر مرتبط ساخته و نظم و ترتیب می بخشد (۵). برنامه ریزی استراتژیک مرزهای سازمان را انعطاف پذیر می سازد و یک فرهنگ سازمانی سازگار با تغییر ایجاد می کند (۱۲).

باتوجه به اهمیت برنامه ریزی استراتژیک و فواید ذکر شده این نوع برنامه ریزی و نیز باتوجه به ضرورت بهره گیری از برنامه ریزی استراتژیک و لزوم بررسی امکان به کارگیری آن در بیمارستان، پژوهش حاضر به منظور منظور بررسی آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی - درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه ریزی استراتژیک در سال ۱۳۹۰ انجام پذیرفت.

مواد و روش ها

این مطالعه از نوع مقطعی - توصیفی - تحلیلی بوده که در سال ۱۳۹۰ در میان مدیران مراکز آموزشی - درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز با هدف بررسی آگاهی و نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک انجام گرفته است. جامعه پژوهشی این مطالعه شامل برخی از مدیران بیمارستان ها شامل رئیس بیمارستان، مدیر بیمارستان، رئیس امور اداری، مدیر امور مالی، معاون اداری - مالی و مدیر پرستاری می باشد که به روش سرشماری انتخاب شده اند. این جامعه پژوهشی شامل ۵۷ نفر بود که ۳۹ نفر از آنان حاضر به همکاری شدند.

به منظور تعیین آگاهی و نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک، پرسش نامه ای که بدین منظور تهیه شده بود، بین مدیران بیمارستان های آموزشی - درمانی توزیع و سپس به جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده گردید.

پیچیدگی های روزافزون فعالیت ها و محیط شدیداً در حال تغییر و تلاطم باعث گردیده است تا دیگر برنامه ریزی به شکل سنتی قادر به حل مشکلات مدیران سازمان نشود (۱) و رهبران سازمان باید با نگاه به آینده و پیش بینی تغییرات، استراتژی لازم برای پویایی، انعطاف پذیری و حرکت موفقیت آمیز سازمان را تدوین کرده (۳ و ۲) و برای مقابله با تلاطم حاصل از این تغییرات تلاش کنند. بدون برنامه ریزی استراتژیک تغییرات محیط جهت گیری سازمان را تغییر می دهد و سازمان همواره در تنش و درحال واکنش نسبت به فشارها و تغییرات محیطی خواهد بود (۴).

بیمارستان ها نیز که یکی از نهادهای مهم ارائه خدمات بهداشتی و درمانی هستند، (۵)، همچون یک واحد صنعتی متشکل از عوامل تولید مانند سرمایه، نیروی انسانی، فن آوری و مدیریت هستند و با استفاده از امکانات و تسهیلات ویژه خود در جهت تولید محصولات به نام حفظ، بازگشت و ارتقای سلامت جسمانی و روانی افراد جامعه و نیز انجام تحقیقات پزشکی و آموزش نیروی ماهر مورد نیاز بخش بهداشت و درمان، نقش اساسی ایفا می نمایند (۶).

بیمارستان های آموزشی درمانی نمی توانند بدون داشتن برنامه های شفاف از آینده خود و بدون آگاهی از نقاط ضعف و قوت سیستم خود و فرصت ها و تهدیدهایی که از بیرون سازمان برنامه را تحت الشعاع قرار می دهند، موفق به اعمال مدیریت کارا و مؤثر گردند. بنابراین مدیران بیمارستان های آموزشی درمانی باید با تجزیه و تحلیل موقعیت فعلی سازمان خود از طریق تحلیل فرصت های بیرونی و نقاط قوت درونی و با توجه به تهدیدهای بیرونی و نقاط ضعف درونی، استراتژی های لازم را تدوین نمایند (۷).

پژوهش مشابهی تحت عنوان «آگاهی و نگرش مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک» در سال ۱۳۸۲ صورت گرفته است که بر اساس نتایج این تحقیق میزان آگاهی مدیران مورد مطالعه از نحوه تدوین برنامه استراتژیک نسبتاً قابل قبول و نگرش آن ها نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک مطلوب بوده است. ولی به طور کلی زمینه برای به کارگیری برنامه استراتژیک در این دانشگاه در حد بالایی فراهم نبوده است (۸).

مطالعه ای تحت موضوع «بررسی علل شکست برنامه ریزی های استراتژیک» که اطلاعات مربوط به استراتژی شکست خورده شرکت های بزرگی همچون زیراکس (Xerox)، پولاوید (Polaroid)، کی مارت (Kmart)، مارکونی (Marconi)، ایسر (Acer) و موتورولا (Motorola) را گردآوری کرده است، یکی از عوامل اصلی شکست برنامه ریزی استراتژیک را نگرش نادرست مدیران نسبت به این برنامه ریزی می داند. همچنین این پژوهش

(۴۸۷/٪)، تعداد مدیران با سابقه آموزشی ۶ الی ۱۰ دوره، ۸ نفر (۲۰/۵٪) و تعداد مدیران با بیش از ۱۰ دوره ۱۱ نفر (۲۸/۲٪) می باشد. تعداد مدیران آموزش ندیده در زمینه برنامه ریزی استراتژیک ۱۰ نفر (۲۵/۶٪)، تعداد مدیران با ۱ دوره سابقه آموزشی تعداد ۹ نفر (۲۳/۱٪)، تعداد مدیران با ۲ دوره سابقه آموزشی، ۱۳ نفر (۳۳/۳٪)، تعداد مدیران با ۳ دوره سابقه آموزشی؛ ۳ نفر (۷/۷٪)، تعداد مدیران با ۴ دوره سابقه آموزشی ۳ نفر (۷/۷٪) و تعداد مدیران با ۵ دوره سابقه آموزشی ۱ نفر (۲/۶٪) می باشد.

تحلیل داده ها

میانگین امتیاز آگاهی مدیران از حداکثر امتیاز ۱۰۰، برابر ۵۸/۹۷ می باشد که در حد متوسط بوده و میانگین امتیاز نگرش مدیران نیز از حداکثر امتیاز ۱۰۰، برابر ۸۵/۸۵ می باشد که نشان دهنده نگرش مثبت و مطلوب آنان است. بین آگاهی و نگرش مدیران رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران با سطح آگاهی بالا، اغلب نگرش موافق تری (Correlation=0.594-Pearson) نسبت به برنامه ریزی استراتژیک دارند (P-value < 0.001) (جدول شماره ۱).

جدول ۱. بررسی میزان آگاهی و نگرش مدیران و ارتباط آن‌ها با یکدیگر

متغیر	میانگین	انحراف معیار	بیشترین امتیاز	کمترین امتیاز
آگاهی	۵۸.۹۷	۱۹.۸۴	۱۰۰	۲۰
نگرش	۸۵.۸۵	۶۲.۷	۱۰	۶۲

میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه مدیریتی ۱ الی ۵ سال برابر ۵۳/۷۵ و در حد متوسط، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه مدیریتی ۶ الی ۱۰ سال برابر ۵۴/۱۷ و در حد متوسط و میانگین امتیاز آگاهی مدیران با بیش از ۱۰ سال سابقه مدیریتی برابر ۶۴/۲۱ و در حد خوبی می باشد. بین میزان آگاهی مدیران از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک و سابقه مدیریتی آن‌ها رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.142).

میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه مدیریتی ۱ الی ۵ سال برابر ۸۶، میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه مدیریتی ۶ الی ۱۰ سال برابر ۸۳/۸۳ و میانگین امتیاز نگرش مدیران با بیش از ۱۰ سال سابقه مدیریتی برابر ۸۷/۰۵ می باشد. نگرش هر سه دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش مدیران نسبت به برنامه ریزی استراتژیک و سابقه مدیریتی آن‌ها رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.512).

میانگین امتیاز آگاهی مدیران آموزش ندیده در زمینه مدیریت برابر ۳۰ و در حد ضعیف، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه آموزشی ۱ الی ۵ دوره برابر ۵۳/۱۶ و در حد متوسط، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه آموزشی ۶ الی ۱۰ دوره برابر ۶۱/۲۵ و در حد خوب و میانگین امتیاز آگاهی مدیران با بیش از ۱۰

اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسش نامه ای که از دو بخش تشکیل یافته است جمع آوری شده است:

بخش اول: این بخش شامل اطلاعات دموگرافیک و ۱۰ عدد سؤال در زمینه آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک می باشد. سؤالات به شکل چهارگزینه ای بوده و برای هر سؤال ۱ نمره در نظر گرفته شده است. کسب حداقل ۶۶٪ نمره سؤالات مربوط به آگاهی به آگاهی خوب، کسب ۳۳ الی ۶۶٪ نمره سؤالات به عنوان آگاهی متوسط و کسب کمتر از ۳۳٪ نمره سؤالات به عنوان آگاهی ضعیف تلقی می گردد.

بخش دوم: این بخش شامل ۱۰ عدد سؤال در زمینه نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک می باشد. در این سؤالات میزان نگرش موافق مدیران به صورت گزینه «بسیار زیاد» تا «بسیار کم» طبقه بندی شده است. به ترتیب برای گزینه «بسیار زیاد» نمره ۵ و برای گزینه «بسیار کم» نمره ۱ در نظر گرفته شده است. کسب حداقل ۶۶٪ نمره سؤالات مربوط به نگرش به عنوان نگرش مثبت، کسب ۳۳ الی ۶۶٪ نمره سؤالات به عنوان نگرش متوسط و کسب کمتر از ۳۳٪ نمره سؤالات به عنوان نگرش منفی تلقی می گردد. پایایی و روایی این پرسش نامه در پژوهش دیگری تحت عنوان «آگاهی و نگرش مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک» که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفته است، تأیید شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های آماری آنالیز واریانس، همبستگی پیرسون، آزمون T مستقل و آزمون تعقیبی توکی استفاده گردید.

یافته ها

این مطالعه باهدف تعیین آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی-درمانی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک و تعیین عوامل مؤثر در آگاهی و نگرش مدیران صورت گرفته است، پس از تجزیه و تحلیل داده ها، اطلاعات زیر به دست آمد.

اطلاعات توصیفی

۲۰ نفر از مدیران (۵۱/۳٪) دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۱۴ نفر از مدیران معادل ۳۵/۹٪ دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و ۵ نفر باقی مانده معادل ۱۲/۸٪ دارای مدرک تحصیلی دکتری هستند.

۸ نفر از مدیران (۲۰/۵٪) دارای سابقه مدیریتی ۱ الی ۵ سال، ۱۲ نفر از مدیران معادل ۳۰/۸٪ دارای سابقه مدیریتی ۶ الی ۱۰ سال و ۱۹ نفر باقی مانده معادل ۴۸/۷٪ دارای سابقه مدیریتی بیش از ۱۰ سال هستند.

۱۳ نفر از مدیران (۳۳/۳٪) در زمینه رشته های مدیریتی و ۲۶ نفر از آن‌ها معادل ۶۶/۷٪ در زمینه سایر رشته ها تحصیل کرده اند. تعداد مدیران آموزش ندیده در زمینه مدیریت ۱ نفر (۲/۶٪)، تعداد مدیران با سابقه آموزشی ۱ الی ۵ دوره معادل ۱۹ نفر

جدول ۲. بررسی ارتباط بین میزان آگاهی و رشته تحصیلی مدیران

رشته تحصیلی	میانگین آگاهی	انحراف معیار
مدیریت	۷۰.۷۷	۲۰.۶
سایر رشته ها	۵۳.۰۸	۱۶.۹۱

P-value = 0.007 t=2.86 df= 37

میانگین امتیاز نگرش مدیران تحصیل کرده در زمینه مدیریت برابر ۸۶/۱۵ و میانگین امتیاز نگرش مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها برابر ۸۵/۶۹ می باشد. نگرش هر دو دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.861) (جدول شماره ۳).

جدول ۳. بررسی ارتباط بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران

رشته تحصیلی	میانگین نگرش	انحراف معیار
مدیریت	۸۶.۱۵	۸.۸۴
سایر رشته ها	۸۵.۶۹	۷.۱۲

P-value = 0.861 t = 0.176 df = 37

میانگین امتیاز آگاهی مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس برابر ۵۰/۵ و در حد متوسط، میانگین امتیاز آگاهی مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس برابر ۶۹/۲۹ و در حد خوب و میانگین امتیاز آگاهی مدیران دارای مدرک تحصیلی دکتری برابر ۶۴ و در حد خوبی می باشد. بین میزان آگاهی و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون تعقیبی توکی این رابطه معنی دار بین مقطع تحصیلی لیسانس و فوق لیسانس مشاهده شده است. بدین معنی که مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در مقایسه با مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند (P-value= 0.016).

میانگین امتیاز نگرش مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس برابر ۸۳/۸، میانگین امتیاز نگرش مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس برابر ۸۷/۴۳ و میانگین امتیاز نگرش مدیران دارای مدرک تحصیلی دکتری برابر ۸۶/۸ می باشد. نگرش هر سه دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین میزان نگرش و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.214).

بحث

بر اساس نتایج پژوهش میانگین میزان آگاهی مدیران در حد متوسط می باشد و دارای نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به برنامه ریزی استراتژیک می باشند. هم چنین بین آگاهی و نگرش مدیران رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود داشت (P-value < 0.001).

دوره سابقه آموزشی برابر ۷۰ و در حد خوبی است. بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد (Pearson Correlation = 0.470) بدین معنی که مدیران با سوابق آموزشی بیشتر، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند (P-value = 0.003).

میانگین امتیاز آگاهی مدیران آموزش ندیده در زمینه برنامه ریزی استراتژیک برابر ۳۳ و در حد ضعیف، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۱ دوره آموزشی برابر ۶۱/۱۱ و در حد خوب، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۲ دوره آموزشی برابر ۷۰ و در حد خوب، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۳ دوره آموزشی برابر ۶۷/۶۷ و در حد خوب، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۴ دوره آموزشی برابر ۸۰ و در حد خوب و میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۵ دوره آموزشی برابر ۷۰ و در حد خوبی است. بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود دارد (Pearson Correlation = 0.689). بدین معنی که مدیران با سوابق آموزشی بیشتر، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند (P-value < 0.001).

میانگین امتیاز نگرش مدیران آموزش ندیده در زمینه مدیریت برابر ۸۴، میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه آموزشی ۱ الی ۵ دوره برابر ۸۶/۱۱، میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه آموزشی ۶ الی ۱۰ دوره برابر ۸۵ و میانگین امتیاز نگرش مدیران با بیش از ۱۰ دوره سابقه آموزشی برابر ۸۷/۱۸ می باشد. نگرش هر چهار دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.624).

میانگین امتیاز نگرش مدیران آموزش ندیده در زمینه برنامه ریزی استراتژیک برابر ۷۸/۴، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۱ دوره آموزشی برابر ۸۹/۳۳، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۲ دوره آموزشی برابر ۸۹/۲۳، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۳ دوره آموزشی برابر ۸۴/۶۷، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۴ دوره آموزشی برابر ۸۷/۳۳ و میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۵ دوره آموزشی برابر ۸۴ می باشد. نگرش هر شش دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه برنامه ریزی استراتژیک رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.056).

میانگین امتیاز آگاهی مدیران تحصیل کرده در زمینه مدیریت برابر ۷۰/۷۷ و در حد خوبی می باشد. در حالی که میانگین امتیاز آگاهی مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها برابر ۵۳/۰۸ و در حد متوسط می باشد. بین میزان آگاهی و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی در مقایسه با مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند (P-value = 0.007) (جدول شماره ۲).

نتایج پژوهشی دیگر که تحت عنوان «تأثیر آموزش رسمی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک بر نگرش و عملکرد مدیران داروخانه» در سال ۲۰۰۷ توسط دکتر دونالد هریسون (Donald L, Harrison) انجام گرفته است؛ نشان می دهد که ارتباط مستقیم و معنی داری بین سوابق آموزشی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک و نگرش مدیران در این زمینه وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی ندارد. این می تواند ناشی از عدم آگاهی مدیران در زمینه ی برنامه ریزی استراتژیک و نامربوط بودن مدرک دانشگاهی با پست های مدیریتی باشد.

بین میزان آگاهی و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی در مقایسه با مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها، اغلب آگاهی بیشتری از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند (P-value = 0.007).

در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین آگاهی و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه مطابقت ندارد. با توجه به عدم بکارگیری مدیران متخصص و مرتبط با تخصص های مدیریت تفاوت معنی دار را می توان توجیه کرد. بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.861). در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه مطابقت دارد.

بین میزان آگاهی و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون تعقیبی توکی این رابطه معنی دار بین مقطع تحصیلی لیسانس و فوق لیسانس مشاهده شده است. بدین معنی که مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در مقایسه با مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس، اغلب آگاهی بیشتری از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند (P-value = 0.016).

در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین میزان آگاهی و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد که با نتایج این مطالعه مطابقت دارد. هم چنین پژوهشی دیگر که تحت عنوان «سنجش آگاهی مدیران در خصوص مدیریت استراتژیک در سازمان های دولتی» در سال ۲۰۰۸ توسط دکتر ویلیام لیکان (Lycan, William) انجام گرفته است؛ نشان می دهد که ارتباط مستقیم و معنی داری بین میزان تحصیلات مدیران و آگاهی آنان در زمینه تدوین برنامه استراتژیک وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد.

بین نگرش و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد (P-value = 0.214). در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه مطابقت دارد.

در مطالعه ای که توسط عابدینی تحت عنوان «آگاهی و نگرش مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک» در سال ۱۳۸۲ انجام گرفت، نشان داده شد که بین آگاهی و نگرش مدیران رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد.

هم چنین بین میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود نداشت (P-value = 0.142).

در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد.

بین نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود نداشت (P-value = 0.512).

در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد.

همچنین نتایج پژوهش نشان می دهد که بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران با سوابق آموزشی بیشتر در زمینه مدیریت و به خصوص در زمینه برنامه ریزی استراتژیک، اغلب آگاهی بیشتری نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند (P-value = 0.003, P-value < 0.001).

در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. نتایج پژوهشی دیگر که تحت عنوان «عوامل مؤثر بر آگاهی و عملکرد مدیران در زمینه برنامه ریزی استراتژیک» در سال ۲۰۰۵ توسط توماس رید (Reid, Thomas) انجام گرفته است نشان می دهد که ارتباط مستقیم و معنی داری بین سوابق آموزشی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک و آگاهی مدیران در این زمینه وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد.

بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه معنی داری وجود نداشت (P-value = 0.624, P-value = 0.056).

در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد.

نتیجه گیری

این مطالعه با هدف تعیین میزان آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی درمانی شهر تبریز و بررسی نقش عوامل مؤثر بر آگاهی و نگرش مدیران از قبیل رشته تحصیلی، میزان تحصیلات، سابقه مدیریتی و سوابق آموزشی انجام گرفت. با توجه به یافته های مطالعه، میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک در حد متوسط بوده که با توجه به نگرش مطلوب مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و درک اهمیت این نوع برنامه توسط آنان زمینه لازم برای ارتقای آگاهی مدیران در این زمینه فراهم می‌باشد. با توجه به نتایج تحقیق، آموزش ضمن خدمت در زمینه مدیریت و به خصوص آموزش در زمینه برنامه ریزی استراتژیک، نقش بسزایی در افزایش آگاهی مدیران در این زمینه داشته است. همچنین مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی، اغلب آگاهی بیشتری در زمینه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند که این امر بیانگر

اهمیت به کارگیری افراد متخصص در منصب های مدیریتی و تدوین برنامه استراتژیک می باشد.

محدودیت های مطالعه: از محدودیت های مطالعه می توان به عدم آشنایی مدیران با برنامه ریزی استراتژیک و فرآیند آن، اعتقاد اندک آن ها به برنامه ریزی استراتژیک و فواید آن و تغییرات مکرر ساختار سازمانی اشاره کرد.

تضاد منافع

در این مقاله تضاد منافع وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی تبریز، مرکز آموزشی و درمانی تبریز، مدیریت و کارکنان این مراکز و کلیه عزیزانی که ما را در اجرای این طرح یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌نماییم.

References

1. Tabibi, SJ. Maleki, MR. Strategic planning, Second Edition, Moalefin Publication, 2003; 34-35.[Persian]
2. Asefzadeh, S. Rezapoor, A. Healthcare planning , First Edition, Hadise Emrooz Publication, 2007.165,183. [Persian]
3. Mehri, N. Strategic Plan Of Tabriz University Of Medical Sciences, Department Of Health Services Management, Faculty Of Management And medical Information, 2008.11-13. [Persian]
4. Shaabani Gh. Strategic. Strategic Planing is necessary For Todays Organizations, Adrak Journal, 2009, 1, 13, 41-45. [Persian]
5. John, E. The Importance of Strategic Planning, Practical Decisions, 2006;3-4.
6. C, M, Francis. Translated By Kebriaei, A. Hospital Management, First Edition, Institute of Social Research, Tehran, 2008.128-132. [Persian]
7. Fathizadeh, N. Strategic plan of the School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, 2007.12-15. [Persian]
8. Abedini, Z. Knowledge and attitudes towards the formulation and application Strategic Plan in Iran University of Medical Sciences managers, Iran University of Medical Sciences, School of Management and Medical Information, BSc Thesis, 2004.23-27. [Persian]
9. Aliahmadi, A. Ghafarian, V. Failure to evaluate the strategic planning and delivery of two new finding, Modares Oloom Ensani Journal, 2002, 6, 26, 83-98. [Persian]
10. Akbari, H. ghodoosi, H. Asadi, M. Nooralizadeh, H. Comparative evaluation of projects of strategic management in Iranian organizations, Tadbir Journal, 2001. 52-54. [Persian]
11. Wells, Denise Lindsey. Translated by Tabibi, Sj. Maleki, MR. Strategic Management for Senior Executives, First Edition, Simae Farhang Publication, 2005.123-126. [Persian]
12. Harrison DL. Effect of strategic planning education on attitudes and perceptions of independent community pharmacy owners/managers. Journal of the American Pharmacists Association: JAPhA. 2007;47(5) 599-604. DOI: 10.1331/JAPhA.2007.06146